

KARLSKOGA KOMMUN

Kommunstyrelsens ledningskontor

2002-03-25 12:02

Handläggare

Ulrika Lundgren, Kostavd

Enligt beslut Miljöutskott 99-09-06

199.042.773, MU § 35

Miljöutskott 00-10-02

2000.0038, KS mu § 43

Kommunstyrelsen

Karlskoga kommun

Folkhälsoplan

Karlskoga kommun.

2002 - 2005

Fel! Talet kan inte representeras i angivet format.

POSTADRESS:
691 83 KARLSKOGA

BESÖKSADRESS:
Skrantahöjdsvägen 35

TELEFON
0586-610 00

TELEFAX
0586-610 18

E-POSTADRESS:
kommunstyrelsen@karlskoga.se

WEBBADRESS:
www.karlskoga.se

POSTGIRO
12 27 80-0

ORG NR
212000-1991

SAMMANFATTNING

En förbättrad folkhälsa är inte något som kan uppnås endast genom att försöka förändra ett antal individers beteenden. Det handlar om ett samspel mellan individer och samhällsförhållanden, mellan människor och organisationer.

Genom att utveckla befintliga organisationer i kommunen till att bli mer inriktade på att främja hälsa, och mindre inriktade på att behandla problem, kan man skapa en grund för en långsiktig hälsofrämjande utveckling.

Personalen som arbetar i kommunen måste ges möjligheter att tillsammans med de människor man möter i sin dagliga gärning, kunna lösa problem på ett sätt som passar respektive individs behov och förutsättningar, och i enlighet med vad hälso- och sjukvårdslag, skollag och socialtjänstlag föreskriver.

Folkhälsoplan för Karlskoga.

- Befolkningsperspektiv,
- behovsbaserad planering,
- prioritering inom kommunen,
- värdering av insatser i förhållande till hälsoeffekter samt
- krav på kommunala strategier för folkhälsoarbetet är utgångspunkt för detta dokument.

Föreliggande dokument skall ses som:

- En gemensam plattform för politiker och verksamhets företrädare för att kunna utveckla folkhälsoarbetet ytterligare.
- En långsiktig strategi med grundprinciper för folkhälsoarbetet.
- Ett politiskt stöd att kunna utveckla kompetens och metoder för folkhälsoarbetet i kommunen.

Nyckelorden är:

- Strategier
- Långsiktighet
- Nätverk/Samverkan

BAKGRUND

Karlskoga kommun hade ett folkhälsopolitiskt program, antaget av Kommunfullmäktige 1995-12-14. Programmet var sammanställt av ett arbetsutskott med representanter för Karlskoga kommun, Försäkringskassan och Örebro Läns Idrottsförbund/Friskvårdscentralen. Det folkhälsopolitiska programmet har reviderats enligt beslut om Handlingsplan; Strategier för folkhälsoarbete sid 5 - 6, Miljöutskottet 99-09-06, 199.042.773, MU § 35. Epidemiologiska data för Karlskoga har därför studerats och en kartläggning av kommunens befintliga och kommande folkhälsoprojekt har gjorts. Av denna inventering har prioriteringar för föreslagen folkhälsoplan gjorts.

DEFINITIONER

Hälsa/ohälsa, folkhälsa, folkhälsoarbete och folkhälsoplan.

Den israeliske medicinsociologen Aaron Antonovsky, som bl a studerade kvinnor som suttit i koncentrationsläger, har formulerat de faktorer som främjar hälsa. Han myntade *Det salutogena perspektivet*, i motsats till patogenes (sjukdom). Antonovsky antog att bibehållandet av hälsa berodde på individuella egenskaper och ett centralt begrepp i detta är känslan av sammanhang!

Sammanhang

Känslan av sammanhang kan separeras i tre teman; att uppleva sin situation som begriplig, som hanterbar och som meningsfull.

- Begriplig avser i vilken utsträckning en upplevelse kan förstås.
- Hanterbarhet i vilken utsträckning man har resurser att möta de krav omgivningen ställer.
- Meningsfullhet, att man känner att de krav livet ställer, är värda engagemang.

Olika studier visar stort samband mellan känsla av sammanhang och välbefinnande och hälsa.

Vardagsmakt

Vägen till en förbättrad känsla av sammanhang brukar man i folkhälsosammanhang säga, går genom vardagsmakt. Detta är en känsla där två led måste uppfyllas. Det räcker inte att det finns formella möjligheter att påverka. Människor måste också känna att det är möjligt, att någon lyssnar till dem.

Utan känsla av sammanhang, utan vardagsmakt, växer vanmakten och då gror sjukligheten. Såväl demokrati som folkhälsa är beroende av att människor ges möjligheter att påverka sin tillvaro.

Livsstil

Ekonomiska, sociala och kulturella förhållanden spelar stor roll för folkhälsan och bildar grund för individers och grupperns beteenden och livsstil. Tydliga kopplingar till en mängd sjukdomar talar för att man även fortsättningsvis måste ägna beteenden och livsstilen stor uppmärksamhet. Vi måste investera i hälsa, att förstärka det friska och arbeta med ett hälsofrämjande perspektiv.

Folkhälsa är ett uttryck för befolkningens hälsotillstånd, som tar hänsyn till såväl nivå som fördelning av hälsa. Stora skillnader i hälsotillstånd mellan grupper är exempel på brister i folkhälsan.

Systematiskt folkhälsoarbete

Folkhälsoarbete är inte riktat mot enskilda individer utan mot grupper eller samhällen. Folkhälsoarbete är systematiska och målinriktade hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser för att åstadkomma en god och jämlik hälsa för hela befolkningen.

Det handlar i första hand om att se till att den miljö vi lever i och den verksamhet vi håller på med inte skadar, utan helst förbättrar hälsan. Det handlar alltså inte om sjukvård i traditionell mening.

Folkhälsoplanen - en gemensam strategi

En Folkhälsoplan är en gemensam strategi för att främja hälsa ur ett folkhälsovetenskapligt synsätt. Den baseras på behovsbaserad planering och prioritering av åtgärder och insatser för att förbättra hälsan.

Syftet med en folkhälsoplan är att:

- Synliggöra de faktorer som bestämmer hälsan bland kommunens befolkning.
- Belysa vilka prioriterade områden som finns för folkhälsoarbetet i kommunen.
- Ge underlag för fördelning av resurser till och inriktning av folkhälsoarbetet i kommunen.

ANSVAR FÖR FOLKHÄLSOARBETE.

Den enskilde individens ansvar.

Den enskilde individen i sin familj och i sitt sociala nätverk har ett grundläggande ansvar för sin egen hälsa. Möjligheter att ta detta ansvar måste underlättas genom skapande av stödjande miljöer för utveckling av folkhälsa.

Statens ansvar.

Staten har ett övergripande ansvar genom lagstiftning. Den regionala och den lokala nivån med landsting och kommuner är huvudarena för planering och ansvarstagande i konkreta folkhälsofrågor.

Kommunens ansvar.

Kommunerna har det övergripande ansvaret för välfärdsfrågorna i landet. Inom den kommunala sektorn sköts många frågor av avgörande betydelse för folkhälsan. Att koppla ihop det kommunala folkhälsoarbetet med Agenda 21 för en hållbar utveckling är en viktig utmaning för framtiden. Kommunen, som en stor arbetsgivare, har också mycket att vinna på att skapa goda förhållanden för sina anställda och därmed bidra till att befrämja en god hälsa i den förvärvsarbetande delen av befolkningen.

Andra myndigheter, organisationer och andra företag.

Det finns även en rad andra myndigheter, organisationer och andra företag med folkhälsoansvar varav försäkringskassan, friskvården, kyrkor, apotek, polis, folkbildning, frivilligorganisationer och föreningar är några.

En viktig utmaning för Karlskoga kommun är att, med en egen strategisk folkhälsoplan som utgångspunkt, samverka och bygga nätverk med dessa andra aktörer. I de nationella strategidokumentet för folkhälsopolitiska mål framhålls vikten av att bygga nätverk inom kommunens ansvarsområde likväl som utanför kommunens ansvarsområde.

VIKTIGA HUVUDOMRÅDEN UR FOLKHÄLSOPERSPEKTIV

Ur kartläggningen av folkhälsoarbete för Karlskoga kommun framstod två huvudområden som prioriterade ur ett folkhälsoperspektiv.

Hälsan och vardagsmakten

- Att öka möjligheterna till påverkan och delaktighet genom bl a ökad tydlighet i ansvar och befogenheter avseende folkhälsoarbete.
- Att förstärka dialogen mellan politik/myndigheter och ungdomar, äldre, invandrare och kortutbildade.
- Att öka möjligheter för kvinnor att känna makt över sin vardag.
- Att hitta de andra grupperna som inte alltid kommer till tals i samhället, på arbetsplatser och i andra sammanslutningar/frivilligorganisationer - föreningar.

Hälsan och livsstilen

- Att finna nya och bättre vägar att arbeta med livsstilsfrågor och beteenden, där vi tar hänsyn till samhällsstrukturen och vardagsmakt.
- Att skapa en ökad förmåga att tackla problem i vardagen för kommuninnevånarna i Karlskoga kommun.
- Att stärka barns och ungdomars självkänsla och ge dem stöd att välja ett bra liv, utan droger och destruktivt beteende.
- Att utveckla kompetens och nyansera debatten omkring såväl livsstil som förutsättningar.

VISION

Genom delaktighet och engagemang skapar vi gemensamt en bra livsmiljö och goda livsvillkor i Karlskoga.

VAD KAN VI GÖRA TILLSAMMANS I KARLSKOGA KOMMUN?

För att arbeta för en god och jämlik hälsa för alla kommuninnevånare krävs vidareutveckling och förstärkning av samverkan mellan olika aktörer. Det är viktigt att bygga på det som redan finns. Vi måste hitta vägar och metoder att arbeta tillsammans. För detta arbete ska kommunens folkhälsoplan utgöra en grund och en vägledning.

NÅGRA VIKTIGA UTMANINGAR

Folkhälsa är ett svårt område att avgränsa. Det kan, om man så vill, innefatta nästan allt som görs i kommunen. Hälsan är en uppgift för i stort sett alla och därför ska den ingå på olika sätt i flera av kommunens program. Saknas det viktiga områden här finns de säkert i andra program såsom miljömedicinskt inriktade eller i andra strategidokument. Att arbeta med folkhälsa är egentligen inget eget ansvarsområde utan mer ett förhållningssätt som ska genomsyra hela den kommunala verksamheten.

Prioriteringar som verksamheterna själva gjort är utgångspunkt för följande utmaningar för att skapa förutsättningar för god hälsa i Karlskoga kommun inom områdena;

- demokrati/dialogfrågor
- rörelse/kost.

Viktiga utmaningar i kommunens folkhälsoplan för 2002 - 2005 är därför:

- Att hitta en rimlig balans mellan krav och stimulans på arbetsplatserna.
- Att ge människor möjligheter att påverka sin tillvaro genom en förbättrad dialog med Karlskoga kommuns verksamheter.
- Att finna nya metoder för ökad språkförståelse och kommunikation.
- Att öka kvinnors vardagsmakt i enlighet med kommunens jämställdhetsarbete.
- Att utveckla den kommunala hälsopolitiska strategi om kostservice som finns, i enlighet med nationella mål.
- Att kvalitetssäkra de offentliga måltiderna i barnomsorg, skola och äldreomsorg.
- Att öka beredskapen för att möta det växande folkhälsoproblemet fetma genom bl. a samverkan inom området rörelse/kost.
- Att beakta området mat och hälsa i ett mångkulturellt samhälle.
- Att främja matglädje hos barn och ungdomar.
- Att utveckla nya aktiviteter som passar och lockar nya grupper.
- Att skapa intresse för lustfylld rörelse hos alla barn.
- Att öka medvetenheten bland såväl professionella som allmänhet omkring den lågintensiva rörelsens betydelse för att främja hälsa och reducera stress.
- Att alla äldre ska få en god och näringsrik kost anpassad efter kultur och religion, oavsett om de vistas på institution eller i eget boende.
- Att alla äldre som så önskar ska kunna delta i sociala aktiviteter.
- Att alla äldre ska ges möjligheter till fysisk aktivitet anpassad efter deras speciella förmåga.

SAMVERKAN OCH KUNSKAPSSTÖD

Ingen av dessa frågor är något som en enda organisation kan lösa på egen hand. Vi måste gemensamt ta ansvaret och skapa en gemensam uppfattning av situationen där alla äger problemet och inte bara hjälper någon annan att lösa sina problem. Genom samverkan och kunskapsstöd mellan kommunens verksamheter och med andra myndigheter och organisationer som bl.a.:

- Örebro läns landsting, primärvård och lasarett
 - arbetsförmedling
 - försäkringskassan
 - frivilliga organisationer
 - kommunförbundet
 - universitet och högskolor
- m fl när vi resultat!

FÖRSLAG TILL ORGANISATION AV STRATEGISKT FOLKHÄLSOARBETE ENLIGT FOLKHÄLSOPLANEN

- Kommunstyrelsen är den strategiskt beslutande kommunövergripande instansen.
- Ett tvärsektoriellt nätverk med representanter för kommunens förvaltningar fungerar som bas för folkhälsoarbetet i kommunen. Kompetensförstärkning av nyckelpersoner adjungeras vid behov.
- Arbetet avrapporteras kontinuerligt till en ledningsgrupp bestående av Miljöberedningen som politisk instans och kommunens förvaltningschefer som representanter för tjänstemanna nivå..
- Arbetssättet ska vara att söka samarbete och samverkan inom kommunen och med andra kommuner, myndigheter och organisationer m fl i framtiden. Gemensamma åtagande för att öka kompetensen och insatser inom det prioriterade området ökar förutsättningen att lyckas. Samverkan enligt ovan, ska prioriteras.
- För att tydligare kunna utvärdera folkhälsoinsatser och stärka folkhälsoarbetet behöver metoder och rutiner införas för uppföljning och utvärdering av tagna beslut.
- Kommunstyrelsen ska årligen ges möjlighet att diskutera, korrigera och revidera Folkhälsoplanen, med utgångspunkt från det folkhälsoarbete som bedrivs.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen föreslås besluta;

- Att anta föreslagen ”Folkhälsoplan, Karlskoga kommun, 2002 - 2005”.
- Att godkänna föreslagen organisation av strategiskt folkhälsoarbete, enligt detta dokument.
- Att uppdra åt det tvärsektoriella nätverket att särskilt arbeta med samarbete och samverkan inom kommunens ansvarsområde som arbetsgivare och att skapa samverkan med andra myndigheter, organisationer, kommuner m fl.
- Att uppdra åt det tvärsektoriella nätverket att årligen ge Kommunstyrelsen möjlighet att diskutera, korrigera och revidera Folkhälsoplanen, med utgångspunkt från det folkhälsoarbete som bedrivs.

Enligt uppdrag

Bo Renman
Kommunchef

Ulrika Lundgren
KS Ledningskontors
Folkhälsorepresentant